

A közzététel időpontja: 2021. július 16.  
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2022. január 1.

## KÖZIGAZGATÁSI ISMERETEK

### RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

#### A) KOMPETENCIÁK

##### **Általános kompetenciák**

A vizsgázó legyen képes ismereteit felidézni az állam működéséről és szolgáltató funkciójáról, és a tanult fogalmakat helyesen alkalmazni. Ennek nyomán legyen képes eligazodni a közszolgálatban, és tudását legyen képes alkalmazni a mindennapokban.

A vizsgázó legyen képes gondolatait szabatosan megfogalmazni, alátámasztva önálló gondolkodását, problémalátását, lényegkiemelő és rendszerező képességét. Tudását a szakmai elvárásoknak megfelelően határozottan, meggyőzően tárja fel.

Az érettségi vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a vizsgázó képes-e megérteni a közszolgálat működését. A közigazgatási ismeretek tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában nyilvánul meg. A témakörökhöz tartozó részletezett tematikus követelmények elsajátítását a vizsgázó középszinten a saját tapasztalatait és kutatását is tartalmazó projektmunka keretében, illetve annak szóbeli „megvédésében”, továbbá a tételes szóbeli vizsgafeleletében kell, hogy igazolja.

Az emelt szintű vizsga esetén a vizsgázó ne csak ismeretet gyűjtsön az állam működéséről, hanem legyen képes alapszinten átlátni a háttérben lévő összefüggéseket. Szerezze meg a középszintű végzettséghez kötött közszolgálati munkakörhöz szükséges alapvető ismereteket, és váljon képessé arra, hogy könnyen tudjon adaptálódni az egyes szakigazgatási munkakörökhöz szükséges szakmaspecifikus ismeretek későbbi elsajátításához.

#### B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is.

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
<b>1. Az állam működése, közigazgatás, önkormányzatok</b>		
1.1 Az állam működésének alapvető intézményei	Képes meghatározni az állam, az államforma és a kormányforma fogalmát és érti az államforma és kormányforma közötti különbséget, összefüggéseket.	Ki tudja fejteni a főbb kormányformák jellemzőit (parlamentáris köztársaság, parlamentáris monarchia, prezidenciális köztársaság, félpreszidenciális köztársaság).
	Be tudja mutatni hazánk kormányformájának főbb jellemzőit.	El tudja magyarázni a hatalommegosztás elméletét (Montesquieu elmélete).

	Fel tudja vázolni az állam fő funkcióit (törvényhozás, végrehajtás, igazságszolgáltatás) és meg tudja magyarázni a közöttük meglévő összefüggéseket.	Érvelni tud a hatalommegosztás mellett.
1.2 Az államszervezet	Meg tudja magyarázni az Országgyűlés, a Kormány és a köztársasági elnök helyét az államszervezetben, fel tudja sorolni a főbb feladataikat és hatásköreiket.	Fel tudja vázolni az Alkotmánybíróság helyét az államszervezetben.
	Különbséget tud tenni a bíróság és az ügyészség között az államszervezetben, és fel tudja vázolni a főbb feladataikat és hatásköreiket.	Képes különbséget tenni az előzetes és utólagos normakontroll intézménye között.
		Képes az Alkotmánybíróság szerepét értelmezni egy konkrét eset kapcsán.
		Meg tudja határozni az alapvető jogok biztosának helyét, szerepét az államszervezetben.
Képes az alapvető jogok biztosának szerepét egy konkrét eset kapcsán bemutatni.		
1.3 A jogrendszer	Képes megmagyarázni a jog fogalmát, és be tudja mutatni, mi a különbség a vallási, erkölcsi normákhoz képest.	Fel tudja sorolni a jogszabályok körét és sorba tudja őket rendezni a jogszabályi hierarchia alapján.
	Képes világossá tenni a jogrendszer és a jogág fogalmait. Értelmezni tudja a jogrendszer tagozódását, össze tudja vetni, mi a különbség a közjog és magánjog között.	
1.4 Az állampolgárság	Meg tudja határozni az állampolgárság fogalmát, el tudja határozni egymástól a keletkezésének, megszerzésének és megszűnésének főbb eseteit.	El tudja határozni egymástól az állampolgársághoz hasonló jellegű jogviszonyokat (menekült, menedékes, oltalmazott).
1.5 Alapvető jogok	Meg tudja fogalmazni az emberi jogok jelentését, és érvelni tud azok jelentősége mellett. Ki tudja fejteni a magyar állampolgársághoz kapcsolódó alapvető jogokat (választójog, népszavazáson való részvétel, a közhivatal viselésének joga, közteherviselés, honvédelmi kötelezettségek).	Ki tudja fejteni álláspontját az élethez való jog határkérdéseinek (halálbüntetés, abortusz, eutanázia) érveiről.
		El tudja határozni a jogok kialakulásának csoportjait, három fő generációját (első, második, harmadik generációs jogok).
1.6 Információbiztonság és adatvédelem	El tudja magyarázni, mi a jelentősége az információbiztonságnak és az adatvédelemnek. Fel tudja vázolni a személyes adatok védelmének legfontosabb szabályait.	Ismertetni tudja az adatvédelem és az információszabadságra vonatkozó jogszabályi előírások lényegét.

	Képes elmagyarázni a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok fogalmát, megismerésének, közzétételének főbb szabályait.	El tudja magyarázni a minősített adatok védelmének legfontosabb szabályait.
1.7 A közigazgatás rendszere: felépítése és a közzolgálati tisztviselők	Fel tudja sorolni a központi közigazgatási szervek csoportjait (kormány, minisztériumok, központi hivatalok, kormányzati főhivatalok, önálló szabályozó szervek, autonóm államigazgatási szervek) és a területi közigazgatási szervek csoportjait (fővárosi és megyei kormányhivatalok). Képes elmagyarázni a közöttük meglévő különbségeket és összefüggéseket.	El tudja határolni és azonosítani tudja a közigazgatási szervek szervezeti jellemzőik, feladataik és személyi állományuk jellemzői alapján.
	Fel tudja vázolni a közigazgatás funkcióit és feladattípusait.	Világossá tudja tenni a hivatássetika jelentőségét a közzolgálatban.
	Fel tudja sorolni a hatósági ügyek főbb jellemzőit. Meg tudja határozni a hatósági ügy és az ügyfél fogalmát.	
	Be tudja mutatni a közzolgálati tisztviselők rétegeit.	
	Be tudja mutatni a tisztviselők foglalkoztatására vonatkozó főbb sajátosságokat. Világossá tudja tenni, melyek a főbb hasonlóságok és fő különbségek.	
	Azonosítani tudja a Magyar Kormánytisztviselői Kar rendeltetését és a hivatásetikai alapelvek szerepét.	
1.8 Az önkormányzat működése	Be tudja mutatni a helyi önkormányzatok alapvető jellemzőit és sajátosságait (kötelező és önként vállalt feladatok, közvetlen és közvetett hatalomgyakorlás, a képviselő-testület működésének alapvető szabályai).	Képes bemutatni az államigazgatás és az önkormányzatok feladatmegosztásának elveit, változásának okait.
	El tudja magyarázni az önkormányzati képviselő, a polgármester és a jegyző jogállását, feladat- és hatáskörét. El tudja határolni szerepüket egymástól.	Meg tudja határozni a feladatok önkéntes vállalásának feltételeit és szerepét a település életében.
	El tudja magyarázni a képviselő-testületi döntések formáit.	Be tudja mutatni a képviselő-testület, a polgármester, a bizottságok, a jegyző és az önkormányzati hivatal közötti kapcsolatokat az önkormányzat működése során.

1.9 A közszféra és magánszféra (versenyszféra) összehasonlítása. Különbségek, hasonlóságok, kölcsönhatás	El tudja határolni egymástól a közszféra és a magánszféra (versenyszféra) fogalmát.	El tudja magyarázni a magánszféra teljesítményének hatását az állam működésére (költségvetés, bevételek / kiadások).
	Képes világossá tenni a közszféra és a magánszféra közötti különbséget az ellátandó feladatok jellege, az igénybevevők köre, az ellenszolgáltatás mértéke és a szolgáltatások nyújtása alapján.	
	Azonosítani tudja a közszféra és a magánszféra munkáltatói közötti alapvető különbségeket.	
1.10 Szociológia - a közigazgatás és a társadalmi csoportok	Képes bemutatni a társadalmi csoportok általános jellemzőit.	Ki tudja fejteni a normasértés és devianciák problémáját a társadalomban, valamint be tudja mutatni az állam, illetve a közigazgatás fellépését.
	Fel tudja vázolni a demográfiai folyamatok alapvető összefüggéseit, meg tudja magyarázni a család jelentőségét a társadalomban.	
<b>2. Magyarország az Európai Unióban</b>		
2.1 Magyarország az Európai Unióban	El tudja határolni egymástól az Európai Unió fontosabb intézményeit, és képes meghatározni a legfőbb jellemzőiket (Tanács, Európai Parlament, Európai Bizottság, Európai Tanács, Európai Unió Bírósága).	Fel tudja sorolni a tagállamok Alapító Szerződésekből fakadó fontosabb jogait és kötelezettségeit, és fel tudja vázolni az azokra vonatkozó elveket, illetve a kötelezettségük megsértése esetén alkalmazandó eljárásrendek főbb elemeit (kötelezettségszegési eljárás, 7. cikk szerinti eljárás, szerződések előtti egyenlőség, lojális együttműködés elve), képes elmagyarázni az uniós értékek és a nemzeti identitás konfliktusát.
	Meg tudja határozni az EU céljait és legfontosabb feladatait.	
	Meg tudja magyarázni az uniós polgárság lényegét, és fel tudja sorolni az uniós polgárok jogait.	
	Fel tudja vázolni az EU belső piacának sajátosságait, és fel tudja sorolni a négy gazdasági alapszabadságot, el tudja mondani a legfontosabb jellemzőiket.	
	Be tudja mutatni a főbb szavazási módokat a Tanácsban és az Európai Tanácsban (minősített és egyhangú szavazás).	

### 3. Közigazgatás a mindennapokban

3.1 Munkavállalás	Képes felvázolni a munkaerőpiac és a munkaviszony sajátos jellemzőit (munkavállaló, munkáltató, pénzbeli és természetbeni juttatás).	Fel tudja sorolni az álláskereső természetbeli és pénzügyi támogatásának formáit (aktív és passzív foglalkoztatáspolitikai eszközök, munkáltatóknak és álláskeresőknak nyújtható támogatások).
	El tudja magyarázni a munkanélküliség hatásait (nemzetgazdasági, társadalmi és egyéni szempontból).	
	Ki tudja fejteni a közigazgatás szerepét az álláskereső támogatásában (munkanélküliek ellátásának biztosítása, foglalkoztatás bővítésének segítése).	
3.2 Vállalkozási ügyek	Értelmezni tudja az egyéni vállalkozás és a társas vállalkozás típusait, sajátosságait.	Azonosítani tudja az egyéni vállalkozás indításával kapcsolatos igazgatási feladatokat.
		El tudja mondani a társas vállalkozásokkal kapcsolatos igazgatási feladatokat.
3.3 Közpénzügyek	Képes bemutatni a költségvetés tervezésének, elfogadásának, végrehajtásának folyamatát (költségvetési ciklus), illetve szakaszait.	Meg tudja határozni az állami költségvetés fogalmát és fel tudja sorolni működésének alapelveit.
	Fel tudja vázolni a költségvetés jellemzőit (hiány, többlet).	Be tudja mutatni a költségvetési ciklus szakaszait, résztvevőit és feladataikat).
	El tudja magyarázni az államadósság fogalmát és fel tudja sorolni a főbb okait.	Képes meghatározni az államháztartás bevételi és kiadási oldalait.
3.4 Adóügyek	Azonosítani képes az adózáshoz és annak működéshez kapcsolódó alapvető fogalmakat, az adók típusait.	Képes felvázolni az egyes közvetett adókra (áfa, jövedéki adó, vám) vonatkozó alapvető szabályokat.
	Csoportosítani tudja az adónemeket (közvetlen, közvetett, egyéb).	Képes elmagyarázni az egyes közvetlen adókra (személyi jövedelemadó, társasági adó, kisadózó vállalkozások adója, kisadózó vállalkozások tételes adója) vonatkozó alapvető szabályokat.
	Meg tudja magyarázni az adóhatóság és az adóeljárás fogalmait, továbbá az adóhatóság szerepét az adóeljárás folyamatában, azonosítani tudja az egyes adóhatóságokat.	El tudja magyarázni az elektronikus ügyintézés adózásban betöltött szerepét.

3.5 Társadalombiztosítási és szociális ügyek	Fel tudja vázolni az állami gondoskodás kialakulásának főbb fejlődési lépéseit.	Képes világossá tenni a különböző gazdasági, társadalmi folyamatok és az állam szociális szerepvállalása közötti összefüggéseket.
	Be tudja mutatni az állami gondoskodás szükségességét és jelentőségét a magyar társadalom életében.	Képes rávilágítani a magyar társadalomban felmerülő szociális problémákra és azok kapcsolatára a szociális ellátórendszerrel.
	Meg tudja határozni a szociális ellátórendszer, a szociális igazgatás és a szociálpolitika fogalmait.	El tudja magyarázni a nyugdíjkorhatár és a szolgálati idő fogalmát és kapcsolódását az egyes nyugellátásokhoz.
	Be tudja mutatni a magyar szociális ellátórendszert (természetbeni és pénzbeli ellátások).	Képes bemutatni a társadalombiztosítás járulékfizetésen alapuló rendszerének működését.
	El tudja magyarázni a jövedelemmel nem rendelkezők és az alacsony jövedelműek pénzbeli és természetbeni ellátásának lehetőségeit.	Meg tudja határozni a magán- és az állami egészségbiztosítási rendszer közötti különbségeket.
	Fel tudja vázolni a magyar társadalombiztosítási rendszer keretében nyújtott ellátások felépítését (nyugdíjbiztosítás és egészségbiztosítás).	Fel tudja vázolni az egészség- és nyugdíjbiztosítási rendszer előtt álló kihívásokat és azok megoldási lehetőségeit.
	Ki tudja fejteni a társadalombiztosítással kapcsolatos alapfogalmakat (társadalombiztosítás, biztosított) és alapelveket (kötelező részvétel, közteherviselés, állami garancia).	
	Azonosítani tudja az állami egészségbiztosítás keretében igénybe vehető ellátásokat és szolgáltatásokat.	
Fel tudja vázolni az állami nyugdíjbiztosítási rendszer felépítését.		
3.6 Rendészeti ügyek	Képes bemutatni az egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szerveket az állami szervek rendszerében.	Meg tudja határozni a bűncselekmény / szabálysértés fogalmát, a bűnösség, az elkövetők, a szankciórendszer fogalmait. Képes elhatárolni egymástól a büntetőeljárást és a szabálysértési eljárást.
	Fel tudja sorolni a rendőrség legfőbb alkotmányos és törvényi feladatait.	
	Meg tudja magyarázni a rendőrség alapjog-korlátozó tevékenységének lényegét.	

	Meg tudja különböztetni a rendőrség 4 fő szervét, és ezek egymáshoz fűződő viszonyainak összefüggéseit.	
<b>4. Civil szervezetek</b>		
4.1 Civil szervezetek	Be tudja mutatni a civil szervezetek rendszerét és funkcióit.	El tudja magyarázni a civil szervezetek szerepét a társadalmi feladatok ellátásában.
	El tudja magyarázni a civil szervezetek létrehozásának céljait és működésének keretfeltételeit.	Ki tudja fejteni a civil szervezetek együttműködését az állammal, illetve meg tudja határozni a közhasznúság jelentését.

### C) VIZSGALEÍRÁS

#### A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
(projekt)	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

#### A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	középszintű történelmi* és földrajz atlasz	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	NINCS	középszintű történelmi* és földrajz atlasz	vizsgacsoportonként legalább három példány helyesírási szótár	középszintű történelmi* és földrajz atlasz

\*középszintű történelmi atlasz: az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középszintű történelmi atlasz

## Közzé kell tenni

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttema	tematika	NINCS	tematika
Határidő	május-júniusi vizsgaidőszakra: előző év december 1.; október-novemberi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	május-júniusi vizsgaidőszakra: előző év december 1.; október-novemberi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszakra: előző év december 1.; október-novemberi vizsgaidőszakra: adott év május 1.
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény			

## KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

### A vizsga részei

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
(projekt)	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgoása	10 perc	5 perc
	tételkifejtés	projektvédés
100 pont	40 pont	10 pont
	50 pont	

### Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három projekttemából valamelyikéből választhatja.

A projekttemákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1.-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan az adott év május 1.-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense a szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a vizsgázónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersvázlatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfólióba rendezi. A portfólió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékelje. Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. A konzulensnek az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

### **Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai**

A központilag meghatározott három projekt témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle – a helyi viszonyoknak megfelelő – megközelítést is lehetővé tesz.

A projektmunka fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét – azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, gazdaságtan, filozófia, történelem stb.) ötvöződéséből jött létre – a vizsga keretén belül is érvényesíteni kell. A választott téma kidolgozásakor a tantárgy tartalmi struktúráját – mint megközelítési módot – is figyelembe kell venni. Például egy családra, iskolára, helyi társadalomra vonatkozó téma esetében közigazgatási, állampolgári, társadalomismereti, szociálpolitikai, valamint jelenismereti (általánosabb összefüggéseket is tartalmazó, azokra kitekintő) megközelítéseket is alkalmazni kell.

### **A projektmunka jellemzői**

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó – a központilag meghatározott témák közül – önállóan választja ki a projekt témáját, önállóan készíti el a projektmunkát, folytatja kutatási tevékenységét.

### **A projektkészítés lehetséges típusai**

A projektek megvalósítási módja – a központilag meghatározott témáknak megfelelően – különböző lehet.

- a) Írásos dolgozat típusú projekt.
- b) Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt.

c) Szervezésen alapuló projekt.

*Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, amely valamilyen saját kutatáson alapul; ennek módszere lehet többek között: írásos formában beadott szociológiai jellegű interjú, kérdőíves felmérés elemzése, értékelése, publicisztikai típusú riport, iskolaújságban megjelenő cikksorozat.*

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgálóhoz méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal.

*Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten értjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, interaktív felületfejlesztését.*

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3-5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat (bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón) legalább 10-15 képből áll.

A projekt tartalma akkor felel meg az elvárásoknak, ha tartalmazza a téma elméleti háttérére vonatkozó ismereteket (pl. definiált alapfogalmait), illetve a projekt nyersanyagát (pl. interjúk), valamint egy kísérő (projektleíró, összefoglaló és elemző-értékelő) szöveget (összesen 6-8 oldalban).

*Szervezésen alapuló projekt* műfajai közé a közéleti diákrendezvény (pl. vitasorozat, vitaverseny), az iskolán kívüli közéleti akció (pl. tájékoztató kampány a diákok jogairól), illetve egyéb kreatív projekt megszervezését soroljuk.

A vizsgáló által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30-35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele egy 3-5 oldalas kísérő (projektleíró, összefoglaló és elemző-értékelő) szöveg mellékelése.

### **A projektmunka elkészítésének ajánlott menete**

1. a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
2. a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
3. bibliográfia készítése – a fontos irodalmak kiválasztása,
4. tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
5. részfejezet készítése,
6. a nyers változat elkészítése, leadása,
7. bírálat,
8. korrigálás,
9. végleges produktum leadása.

### **A projektmunka értékelése**

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (20 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (80 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 20 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

*A projektkészítés folyamatának (20 pont) értékelési szempontjai:*

<b>Szempontok</b>		<b>Maximális pontszám</b>
A vizsgázó önálló részvétele a projekt készítésében	Önállóság a választott téma feldolgozásában.	2
Az információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek	A vizsgázó folyamatosan vezette a munkanaplót. A vizsgázó felkészülten, aktívan részt vett a konzultációkon, elkészítette az elemzést, az értékelést, az összegzést.	6
	Portfóliójában bemutatta a készítés folyamatához kapcsolódó anyagokat, jegyzeteket, részfejezeteket, a dolgozat készítése közben keletkezett egyéb produktumokat. Írásban megfogalmazta hipotézisét vagy célkitűzését, bemutatta a téma kiválasztásával kapcsolatos motivációt, indokolta a témaválasztást.	4
	A konzultációkon a kitűzött határidőket pontosan betartotta.	4
Nyelvi kultúra, kommunikáció, szövegalkotás	A vizsgázó a konzultációkon és a munkanaplóban a projekt- munkával kapcsolatos személyes élményeit is megfogalmazta.	2
	A projektkészítés során a szakirodalmat értően feldolgozta.	2
<b>Összesen</b>		<b>20</b>

*Az egyes műfajcsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 80 pont megítélése az alábbiak szerint történik:*

- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 80 pont adható.

<b>Szemponatok, kompetenciák</b>		<b>Maximális pontszám</b>
A dolgozat egyedisége	A vizsgázó a dolgozatot önállóan készítette el. Az idézeteket, szakirodalmi hivatkozásokat pontosan feltüntette.	6
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A dolgozat terjedelme megfelel az előírásoknak.	4
	A dolgozat esztétikus, formája méltó az érettségi vizsgához. Táblázatai, ábrái áttekinthetőek, címmel ellátottak.	6
	A vizsgázó betartotta az írásos dolgozat műfaji követelményeit. A dolgozatot megfelelően tagolta. A vizsgaművet fejezetekre, azokon belül bekezdésekre osztotta, a lényegi részeket kiemelte.	6
	A szöveg nyelvtanilag és nyelvhelyességi szempontból is pontos, igényes. A vizsgázó gördülékenyen, olvasmányosan fogalmazott, stílusa, hangvétele egyéni.	6
Szakmailag megalapozott címadás	A vizsgázó által adott cím összhangban van a projekttemával, figyelemfelkeltő, ötletes.	2
A feladat megértése, a probléma felismerése, problémamegoldás keresése	A munka tartalma megfelel a választott téma bemutatásának.	4
	A projektmunka tartalmaz önálló, kutatási jellegű tevékenységet (interjú, kérdőíves felmérés, adatgyűjtés stb.).	6
A projekt elméleti megalapozása, az információk komplex kezelése, a szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a projekt témájához kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően mutatta be, helyesen alkalmazta. Információit többféle műveltségi területről szerezte, azokat ötvözte (történelmi, szociológiai, emberi jogi, oktatási, néprajzi, szociálpszichológiai stb.). Hivatkozott a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű lényegi kivonatolása, értő feldolgozása). A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használta.	20
A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	A vizsgázó a projektmunkában a lényegi elemeket kiemelte, jól súlypontosított. Felismerte a társadalmi, történelmi, szociológiai, kulturális, pszichológiai ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket. Megfigyelések, interjúk, szakirodalmi tájékozódás alapján képes következtetéseket levonni.	10
A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	A dolgozat tartalmazza a kutatási cél vagy a hipotézis megvalósulásának értékelését. (Reflexió.)	4
Önkifejezőképesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, az egyéni hang; a vizsgázó világosan és szakszerűen fejezi ki a gondolatait.	6

<b>Összesen</b>	<b>80</b>
-----------------	-----------

- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (40 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.

*A projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése (40 pont)*

<b>Szemponatok, kompetenciák</b>		<b>Maximális pontszám</b>
Célmeghatározás és értékelés	A projekthez mellékelt írásos anyagban a vizsgázó elemzési szempontot választott, és ennek megfelelően értékelte a célkitűzés megvalósulását.	5
A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó kiemelte a lényegi elemeket, észrevette és alkalmazta a tantárgy komplex látásmódját.	10
	Bemutatta a téma alapvető fogalmi kereteit.	10
A projektmunka elméleti megalapozása	A csatolt bibliográfia a projekttéma elkészítéséhez szükséges elméleti ismereteket tükrözi. (Legalább három cikk értő feldolgozása elvárt.) A vizsgázó hivatkozott a feldolgozott szakirodalomban foglalt ismeretekre, azokat megfelelően alkalmazta hipotézisének felállításában és igazolásában.	10
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés olvasmányos, gördülékeny, tagolt, követhető.	5
<b>Összesen</b>		<b>40</b>

*A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése (40 pont)*

<b>Szemponatok, kompetenciák</b>		<b>Maximális pontszám</b>
Önállóság a választott téma feldolgozásában	Az elkészült vizsgadarab a vizsgázó saját szellemi alkotása. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltüntette.	2
	A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, eredményt. Az anyag alkalmas érzelmi hatások felkeltésére, megjelenik benne az eredetiség, az egyéni hang.	6
	A szerző a választott témával kapcsolatban megfogalmazta saját véleményét is.	2
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgamunka formailag megfelel az érettségi követelményeinek, esztétikai minőséget hordoz.	4
	A multimédiás produktum terjedelme megfelel az előírtaknak.	4
	Képi és hangvilága jól szerkesztett. Szövege – ha van – szabatosan, pontosan megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	2
Szakmailag megalapozott címadás	A cím a választott témával vagy annak részével összhangban van, figyelemfelkeltő, eredeti, ötletes.	2
A feladat megértése	A projektmunka tartalma megfelel a választott témának. Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	2
A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, az információk komplex kezelése	A vizsgázó kiemelte a projektmunka lényegi elemeit, jól súlypontosított.	2
	Felismerte az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket.	2
	Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálta, ábrázolta.	4
A projekt készítésének szakmai megalapozása	A kész műben tükröződnek a témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek.	4
	A médiaismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (képnyelv, hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika) megfelelően alkalmazta.	4
<b>Összesen</b>		<b>40</b>

- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (40 pont) és maga a rendezvény (40 pont) szintén együtt értékelendő.

*A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése (40 pont)*

<b>Szemponatok, kompetenciák</b>		<b>Maximális pontszám</b>
Önállóság a választott téma feldolgozásában	A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyag a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi a vizsgázó önálló produktuma, és mit végzett a többi résztvevő, társszervező. Tükrözi a vizsgázónak a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatait, a felkészülés idején elsajátított elméleti ismereteit. A vizsgázó bemutatta a rendezvény hatását az adott közösségre.	5
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő. A dolgozat tagolása arányos, áttekinthető, bekezdésekre osztott. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	6
	A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, táblázatai áttekinthetőek, illusztrációi ízlésesek. Tartalmaz saját jegyzeteket, irodalomjegyzéket.	6
Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a szervezőmunka céljához igazodik. A vizsgázó meghatározta a szervezés során végzendő egyéni feladatokat, a szervezés célját, számba vette a megvalósulás lehetőségeit.	6
	A vizsgázó elemezte a szervezett program megvalósulását, értékelte az általa végzett tevékenység hatékonyságát.	3
A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó a szervezés során felismerte az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket.	3
	Írásos anyaga tárgyilagos, lényegre törő.	3
A projektmunka elméleti megalapozása	Az elkészített bibliográfia tükrözi a választott projekttémával kapcsolatos elméleti ismereteket. A vizsgázó a szervezéshez kapcsolódó ismereteket megfelelően alkalmazta.	4
	Rávilágított a program személyi, pszichológiai és esetleg gazdasági feltételeire.	4
<b>Összesen</b>		<b>40</b>

*A lebonyolítás módjának értékelése (40 pont)*

<b>Szemponatok, kompetenciák</b>		<b>Maximális pontszám</b>
Önálló munkavégzés és kezdeményezőképeség	A vizsgázó egyéni motivációja megjelenik a lebonyolításban, ötleteket fogalmaz meg, javaslatokat tesz.	6
	Megállapítható, hogy a szervezésben a vizsgázó mit végzett önállóan, mit irányítóként és munkatársként, mit figyelő és cselekvő résztvevőként.	6
A figyelem felkeltése és az érdeklődés megtartásának képessége	A rendezvény, esemény, műsor meghirdetése ötletes, a figyelem felkeltésére alkalmas. A vizsgázó a figyelem felkeltésére többfajta információhordozót is igénybe vett, illetve felhasznált a civil szervezet ezzel kapcsolatos gyakorlatát.	4
	A vizsgázó a szervezés folyamatában céljait megfelelően kommunikálta, a résztvevőket mozgósította, a civilszervezet önkénteseit motiválta.	4
Szervezőképeség, az információk komplex kezelése	A helyszínt és az időpontot a rendezvénynek megfelelően választotta ki.	4
	A projektből kitűnik, hogy a vizsgázó megismerte a rendezvény megvalósításához kapcsolódó intézményeket, szervezeteket, azok működésének sajátosságait.	4
	A vizsgázó a rendezvény irányítását kézben tartotta, a rendezvény lebonyolítása után levonta a tanulságokat, és összefoglalta az eredményeket.	4
Konfliktuskezelő és problémamegoldó képesség	A vizsgázó felkészült a rendezvény szervezését és megtartását gátló, zavaró tényezők kiküszöbölésére (esőnap, tartalékhelyszín, áramhiány, rendzavarás stb.).	4
	A program idején a váratlanul felmerült problémákat, helyzeteket megoldotta, a keletkező feszültséget oldotta, megfelelően reagált a segítők és résztvevők ötleteire.	4
<b>Összesen</b>		<b>40</b>

Amennyiben a javító tanár, illetve a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 25. § (3) bekezdése és 29. §-a alapján kell eljárni. A projektmunka megvédése (10 pont) a szóbeli vizsga egyik részlemeze.

## Szóbeli vizsga

### Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a – tételhúzás mellett – a projektmunka megvédésére. Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai történelmi és földrajz atlaszok. (A középiskolai történelmi atlasz az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlaszt jelenti.)

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételeket a vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg. A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell. A vizsgabizottság projektmunkához kapcsolódó kérdéseinek arra kell irányulnia, hogy a vizsgázó milyen következtetéseket tud levonni a témával kapcsolatban.

### A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

#### *A tételsor jellemzői*

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll. A tételsornak a részletes vizsgakövetelményben valamennyi témakörét tartalmaznia kell.

*A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:*

<b>Témakör</b>	<b>Arány %-ban</b>
1. Az állam működése, közigazgatás, önkormányzatok	50
2. Magyarország az Európai Unióban	10
3. Közigazgatás a mindennapokban	30
4. Civil szervezetek	10

#### *A tétel jellemzői*

A szóbeli vizsgatétel két feladatot tartalmaz.

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvédelem

#### *1. feladat:*

Minden tétel tartalmazza a témakör címét, illetve az ezt tartalmilag szűkítő tételcímet, 3-4 irányító szempontot, melyek mindegyikére ki kell térnie a vizsgázónak felelete során, illetve 2-3 forrást, amelyeket értő/elemző módon fel kell dolgoznia a vizsgázónak a felelete során.

Az esetelemzési vagy dokumentum-, forráselemzési feladatokat tartalmazó tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani. Az elemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel megadott szempontok alapján.

A tételek forrása lehet bármilyen, a műveltségi területhez kapcsolódó tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó, szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye.

A tételek megfogalmazása ösztönöz a problémamegoldásra, valamint közigazgatási ismeretekhez kapcsolódó források (szöveges, képi, grafikus stb.) használatára.

### 2. feladat:

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A szóbeli védés alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre.

### A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 50 pont, a tételkifejtésre adható 40 pontból és a projektvédésből szerzett 10 pontból áll össze.

### A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, 40 pont felosztásával kialakított maximális részpontoszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

#### A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Feladatmegértés	2 pont
Források értelmező elemzése	15 pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, mérlegelő és problémaközpontú gondolkodás	15 pont
Kommunikáció	8 pont

#### A projektvédés értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése – bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik – az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 10 pont felosztásával kialakított részpontoszámokat ez alapján kell felosztani:

A vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása:	4 pont
A projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése:	2 pont
Szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása, a felelet felépítettsége:	2 pont
A vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, témataratás:	2 pont

## EMELT SZINTŰ VIZSGA

### A vizsga részei

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
60 perc	120 perc	
Feladatsor		Egy problémaközpontú tétel kifejtése
I. feladatlap: Rövid választ igénylő feladatok megoldása	II. feladatlap: Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
50 pont	50 pont	50 pont
100 pont		

### Írásbeli vizsga

#### Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó az I. (60 perc) és a II. (120 perc) feladatlapokon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A vizsgázónként szükséges segédeszköz középiskolai földrajz atlasz és az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlasz, amelyekről a vizsgázó gondoskodik; továbbá vizsgacsoportonként legalább három példány helyesírási szótár, amelyet a vizsgaszervező intézmény biztosít.

#### Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

##### I. feladatlap: Rövid választ igénylő feladatok

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és témakörökre irányulnak. A feladatok legtöbbször valamely forrás (szöveg, kép, diagram stb.) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 6-8 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

## II. feladatlap: Szöveges (kifejtendő) feladatok

Az írásbeli vizsga szöveges feladatainál a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejtetniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra és témakörökre irányulnak. Minden feladatnál forrás (szöveg, kép, ábra stb.) segítségével kell a vizsgázóknak megválaszolni a feltett kérdést.

A feladatsor kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

- a) Rövid feladatot, amelyet kb. 80-100 szóból álló, (kb. 10-12 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
- b) Hosszú feladatot, amelyet kb. 160-200 szóból álló, (kb. 20-25 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

### Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor egészében az alábbi arányok érvényesülnek:

Témakör	Arány %-ban
1. Az állam működése, közigazgatás, önkormányzatok	50
2. Magyarország az Európai Unióban	10
3. Közigazgatás a mindennapokban	30
4. Civil szervezetek	10

### Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

#### A szöveges (kifejtendő) feladatok értékelési kritériumai

Rövid feladat	Hosszú feladat
Feladatmegértés Források értelmező elemzése Eseményeket alakító tényezők feltárása, mérlegelő és problémaközpontú gondolkodás Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	Feladatmegértés Források értelmező elemzése Eseményeket alakító tényezők feltárása, mérlegelő és problémaközpontú gondolkodás Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Ha a feladatmegértés 0 pont, akkor a feladat a további szempontok szerint nem értékelhető, összpontszáma is 0 pont.

A szöveges feladat megszerkesztettsége, nyelvhelyessége a „kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása” kritérium keretein belül kerül értékelésre.

## Szóbeli vizsga

### Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg.

A vizsgázó vázlatot készíthet, amelyet tételének kifejtésekor használhat.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

A tételsorok minden vizsganapra 20-22 tételt (minden témakörből legalább egy tételt) tartalmaznak.

A szóbeli tematikát az előző évihez képest legalább 10 %-ban módosítani kell.

A felkészüléshez és a tételkifejtéshez vizsgázónként szükséges segédeszköz középiskolai földrajz atlasz és az állami tankönyvfejlesztésért és kiadásért felelős szerv által kiadott, kronológiai adattáblázatot nem tartalmazó középiskolai történelmi atlasz, amelyeket a vizsgaszervező intézmény biztosít.

### A szóbeli tételsor formai jellemzői

A tételsort a szóbeli vizsgához előírt témakörökbe rendezve kell elkészíteni.

A feladatok megfogalmazása ösztönözzön a problémamegoldásra, valamint a (szöveges, képi, grafikus stb.) források és térképek használatára.

A szóbeli tételek három-öt feldolgozási, értelmezési szempontot jelölnek ki, és a megadott, különböző típusú források értelmezését is elvárják a tétel kifejtésekor.

### A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

Minden vizsgaidőszak előtt nyilvánosságra kell hoznia a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő ún. tematikát, mely a témakörökhöz kapcsolható résztémákat határozza meg. A tematikában 20-22 címet kell megfogalmazni és kiadni, mely alapja az egyes tételek kijelölésének.

pl. témakör: Az állam működésének alapvető intézményei

tematika (résztéma): Hatalommegosztás

tétel: Mutassa be a hatalommegosztás elvét, s a hasonlóság és különbségek bemutatásán keresztül két ország (USA és Magyarország) gyakorlatán keresztül elemezze ezek gyakorlati megvalósulását!

### A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletek értékelése az egyes tételekhez készített részletes, központi értékelési útmutató alapján történik. Az útmutatók az alábbi szempontok alapján rögzítik a feladatmegoldáskor elvárható műveleteket és tartalmi elemeket:

Feladatmegértés	4 pont
-----------------	--------

Források értelmező elemzése	20 pont
Eseményeket alakító tényezők feltárása, mérlegelő és problémaközpontú gondolkodás	18 pont
Kommunikáció	8 pont

Ha a feladatmegértésnél elért pontszám 0 pont, akkor a feladat a további szempontok szerint nem értékelhető, összpontszáma is 0 pont.